

(A) برخه د مغزرونکو او میوو د تولید معرفي کول یا پیژندگلو

لومړی لوست یادرس: په راتلونکی کې د مغزرونکو او میوو د تولید د انکشاف یا پرمختګ په هکله تخنیکونه او تگلاري.

اصطلاح گاني

- ▶ د ميوو د علم متخصص (پومولوجيست)
- ▶ د ميوو علم يا پوهه (پومولوجي)
- ▶ نيمه حاره وني

د میوو د علم تشریح کول

- ▶ د میوه جاتو علم یا پوهه د میوو او مغز لرونکو له تولید، حاصل اخستني او بازارموندني سره چې اقتصادي ارزښت ولري، سروکار لري.
- ▶ هغه شخص یا کس چې د میوو کښت کوي او یا هم د میوه جاتو د علم عالم یا پوه وي د میوه جاتو د متخصص (پومولوجيست) په نامه سره یادېږي.
- ▶ د مغز لرونکو او میوه لرونکو ونو خصوصیات یا ځانګړتیاوي کومي چې راتوکيږي د کرنې د ځمکې کامیابی او د میوو کیفیت ته یوه مهمه اشاره کوي.
- ▶ الف) دهکانان هغو ورايتیو یا نوعو ته اړتیا لري چې د خاوري او اقلیم د نامناسب وضعیت په وړاندې طاقتوري او مقاومي وي.

4 د میوو او مغز لرونکو څخه یو زیات شمیر داسې شتون لري چې په تغیر شوو اقلیمونو کې راتوکیدلی شي.

- هغه ورايتی چې د آفاتونو په وړاندې مقاومي دي او د لوړ حاصل درلودونکي وي هغه د دهکانانو لپاره مهمي وي.
- هغه تحقیقات یا څیړني چې نویو ورايتیو یا نوعو ته اوکشاف یا پرمختګ ورکوي شامل دي په بیوتکنالوجي، تشیوکلچر (د نسجونو کښت یا کرنه)، ماشیني کول او د فضا پروګرام وي.

▶ افغانستان د میوو د ونو او مغز لرونکو میوو د کښت لپاره کافي حاصل ورکونکو ځمکو یا ساحاتو درلودونکی دی.

◦ د میوو د نوعو لور ترینه فیصدي د باغداری په ساحو کې په ترتیب سره عبارت دي له انگور، مڼه، بادام، انار او زردالو څخه.

◦ **جنتيکي انجنیري** د بیوتکنالوژي (حياتي يا د ژوندانه تکنالوژي) له یوه نوعه تخنیک یا تگلاري څخه عبارت دی، چي ددې تخنیک په ذریعه د نباتي حجرو په جینونو باندې مداخله یا لاسي کار صورت نیسي.

◦ **ب) جنتيکي انجنیري** د پوهې لرونکو یا علم د خاوندانو لپاره دا اجازه ورکوي ترڅو چي غوښتل شوي جینونه د ژونديو موجوداتو په کروموزمونو باندې منتقل کړي.

◦ **ج) هغه کرهڼيزي ځمکې منځته راوړي (طرحه کوي)** ترڅو وکولی شي د خاوري او اقليم د نامناسبو وضعیتونو په وړاندې په ښه توګه مقاومت وکړي.

د باغداری د مزارعو نقشه

○ انگور په افغانستان کي د
عمده کرنیزو میوو له
نوعو څخه شمیرل
کیري.

• انگور په افغانستان کي له
۱۵ نه په زیاتو ولایتونو
کي چي د هیواد د
پراخوالی ۴۸ فیصده
ځمکه جوړوي، کښت یا
کرل کیري.

○ منہ تر ٿول لوي مزرعي په وردگو کي تشکيلوي
يا منخته راوري.

هرکله چي د میوو یا مغز بابو څخه یوه نوی
نوعه د ونې تولید کیري. دهکانان
غواړي هرڅومره چي زیاته وي په دي
ډول چي امکان ولري له هغوي څخه
درلودونکی وي.

په دي منظور کولی شي چي د تشیو
کلچر (د نسجونو د کښت یا کرنې) له
طریقي یا تگلاري څخه استفاده وکړي
او په زیاته پیماني سره نباتات تولید
کړي

4 ارزگان د بادامو په تولید
کولو کي مشهور دی.

4د محلي يا حآيي انارو
يو زيات شمير نوعي
د بلخ، نيمروز او
كاپيسا په ولايتونو كي
شتونو لري.

○ د توتانو نوعي په بادغيس کي کښت کيږي

- الف) ماشيني کول د توليداتو سطحې ته زياتوالی ورکوي.
- ب) له دې طريقې څخه کيدلی شي چي په کښت کولو، حاصل په اخستلو، پروسس او د محصولاتو په زخيره يا زيرمه کولو کي استفاده وکړل شي.
- ج) ماشيني کول، د محصول يا حاصل اندازه او گټورتوب ته زياتوالی

■ ورکوي.

4 نیمه حاره وني په عمده ډول
سره په تنګرهار ولایت کې
راتوکیري.

4 نیمه حاره وني په شمول
د آنځرو، انار او زیات
شمیر د ستروسو له نوعو
څخه په هغه ساحو کې چې
ژمي او اوږی یې نسبتاً ګرم
وي راتوکیري.

4 په زيات شمير سره ونې د اوبو د اوبو رسونکو لښتو په غاړو او دوام کي او يا هم د کورونو په حويليو کي چي د ديوالونو پواسطه احاطه کيري، کښت يا کرل کيري. نو په دي بنا د حُمکي دا اندازه چي دا ونې يي پوښوي او يا يي په بر کي نيسي په مشکل سره کولی شي محاسبه کرل شي .

➤ میوي او مغز لرونکي په زیاتي اندازې سره د محلاتو د اقتصاد په پورته وړلو کې او همدارنگه د ملي اقتصاد په پورته وړلو کې مرسته او کومک کوي.

○ زراعت ۳۱ فیصد د افغانستان اقتصاد تشکیلوي.

• ۸۰ فیصده د کار قواوي په افغانستان کې په زراعت باندې مصروفې یا اخته دي.

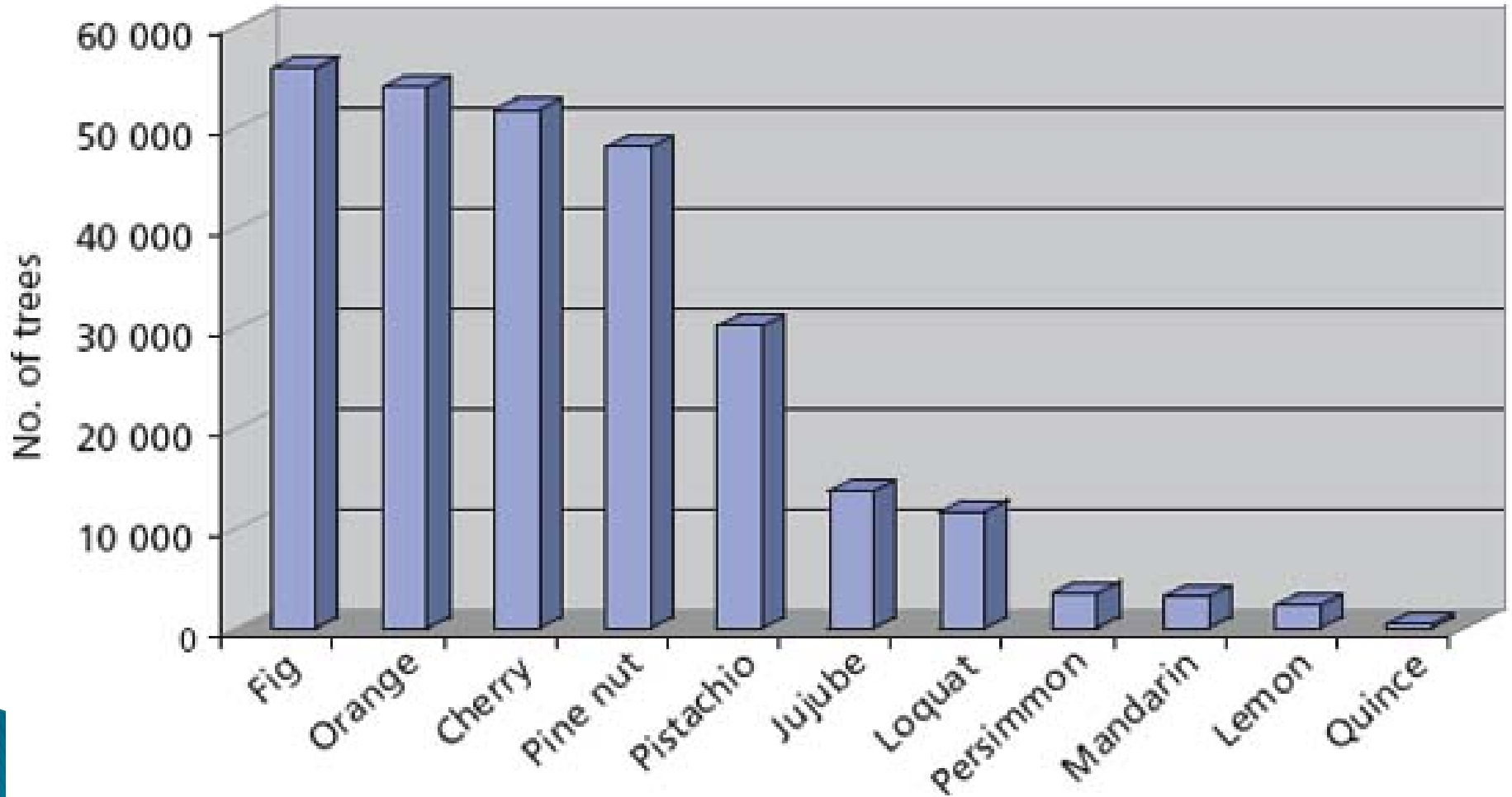
○ په افغانستان کې د دهکانانو زیات شمیر خپل محصولات یا حاصل مارکیت ته راوړي له دې کبله حمل او نقل ته لاسرسی نه لري او په یوه غوره موقعیت کې له وینا او اوریدو یا مذاکرې په واسطه له تجارانو او عمده پلورونکو سره قرار نیسي.

4 میوي او مغز لرونکي د افغانستان عمده
صادر وونکي توکي تشکيلوي او معمولاً منحنی
ختیخ او نری ته د کشتیو پواسطه انتقالیږي.

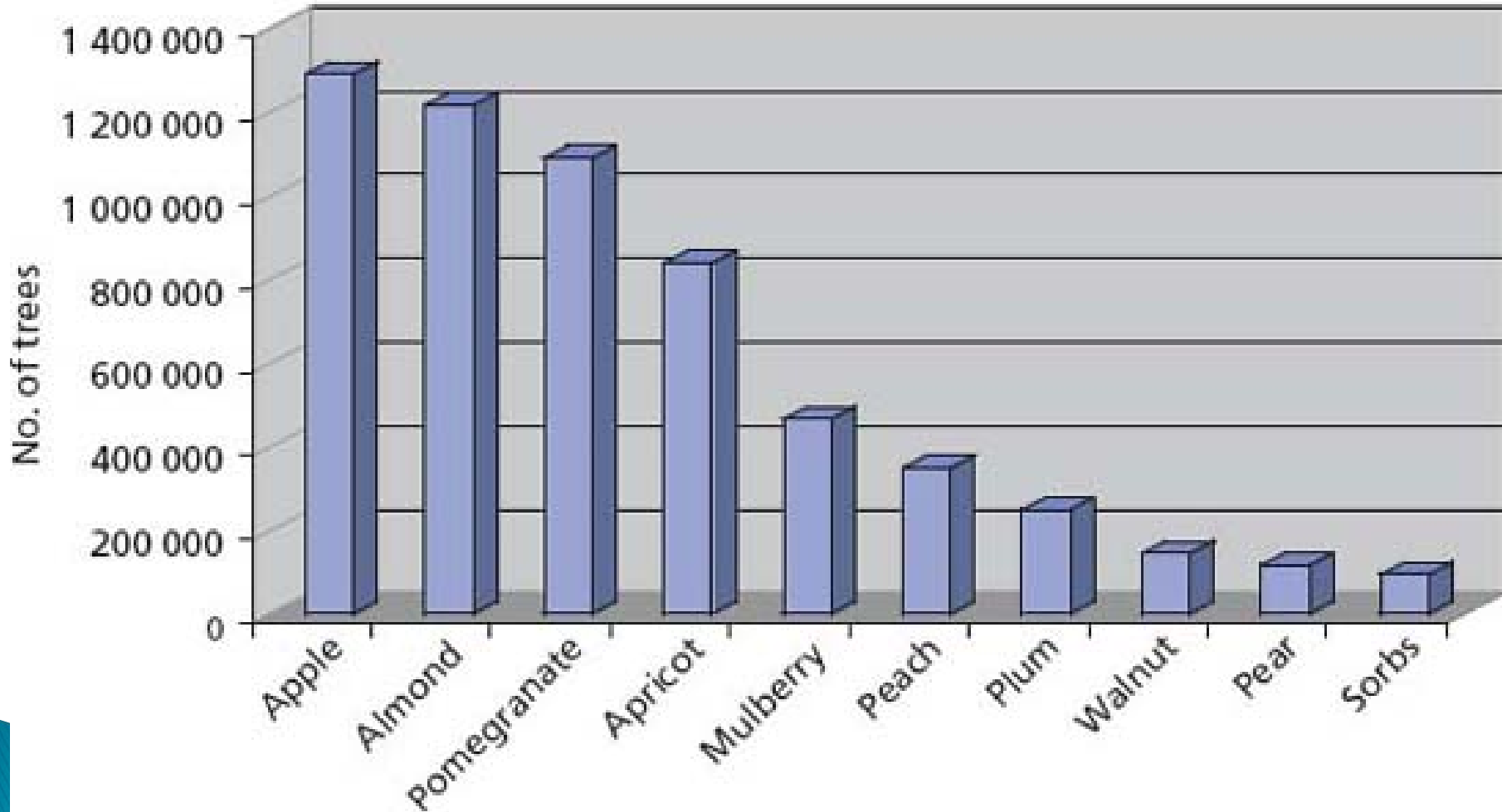
4 د میوو عاید یا لاسته راوړنه کومه چې له هیواد
خخه صادریږي په کال کې ۱۱۳ میلیونه ډالره ته
رسیږي.

4 دا اندازه کولی شي چې په کال کې ۸۰۰ میلیونه
ډالرو ته په راتلونکو لس کلونو کې د زده کړي او
مناسبې پانګونې له لارې زیاتوالی پیدا کړي.

د هغو ونو نوعي چي له ۲۰۰ هكتارو څخه كمه ساحه په بر كي نيسي

د هغو ونو نوعي چي له ۲۰۰ هكتارو څخه زياته ساحه په بر کي نيسي

▶ د میوو ساتنه او د زخیري یا زیرمه کولو
مناسبې تگلاري د دهکانانو لپاره د خرڅلاو
امکانات د نموي فصل څخه خارج هم میسر
کولی شي.

مرور يا تکرار او خلاصه يا لنډيز

۱. د میوو علم یا پوهه څه ده او هغه دندې چې د میوه جاتو د رشتې یو عالم یې سرته رسوي کومې دي؟

۲. د میوه جاتو او مغز لرونکو د تولید عمده یا لوی ساحې په افغانستان کې چیرته موقیعت لري او کوم شیان تولید کولی شي؟

۳. د میوو او مغز لرونکو تولید د افغانستان په اقتصاد باندې څخه تاثیر لري؟